

Patrimoni de la Humanitat amenaçat

El passat diumenge 25 de juliol va començar a Brasília la 34a reunió del Comitè del Patrimoni Mundial. En aquesta ocasió, Espanya destaca com un dels països que més conflictes presenta en relació amb els béns inscrits pel nostre país en la Llista del Patrimoni Mundial. Aquest fet, amb independència del resultat de la reunió, ja és preocupant, per com l'Estat espanyol demostra, amb tal volum de problemes, que no és exemple per a la conservació i gestió adequada del patrimoni.

S'ha dit que el problema de fons és el model de creixement espanyol, basat fonamentalment, almenys fins a la crisi de 2008, en el sector immobiliari i en l'especulació territorial i urbanística. Això ha comportat, entre altres afeccions, la pèrdua d'una gran part dels nostres paisatges. Referent a això la Convenció Europea del Paisatge el defineix com "un component essencial de l'entorn en el qual viuen les poblacions, expressió de la diversitat del seu comú patrimoni cultural, ecològic, social i econòmic i, alhora, fonament de la seva identitat." Per tant, per a aquesta Convenció, el paisatge no és un luxe per al gaudi de privilegiats, sinó un element fonamental per al benestar individual i col·lectiu. Es tracta d'un recurs no renovable, fràgil i sotmès a canvis molt dràstics. La participació en la planificació i gestió del paisatge és un dret i una responsabilitat de tots, no només de les autoritats. Espanya ha ratificat el Conveni Europeu del Paisatge (26 de novembre de 2007) i la seva entrada en vigor l'1 de març de 2008 suposa assumir compromisos i complir objectius en matèria paisatgística. Ni l'Estat ni les comunitats autònomes no han fet res fins a la data per protegir, gestionar i ordenar el paisatge, com determina l'esmentat Conveni Europeu del Paisatge.

S'ha argumentat que Espanya té una singularitat administrativa (la responsabilitat davant d'UNESCO és de l'Estat, però les competències en matèria de patrimoni han estat transferides a les Comunitats Autònomes) que entorpeix la delimitació de responsabilitats sobre la gestió dels béns Patrimoni Mundial; i s'ha apuntat, també, que un creixement socioeconòmic ràpid ha generat un gust per les obres grandiloqüents, fora d'escala i símbols d'una falsa modernitat, tot això amb una greu afecció sobre el patrimoni (i no només sobre el Patrimoni Mundial).

Entrant en alguns dels casos objecte de polèmica relacionats amb la reunió de Brasília cal assenyalar:

- El cas de **Sevilla**, amb l'amenaça de la construcció d'un gratacel de 178 metres al costat del seu conjunt històric i amb greus repercussions sobre el paisatge històric de la ciutat és un fet que reforça la idea del gust per obres megalòmanes que s'imposen als valors patrimonials malgrat que afectin greument els béns inscrits en la Llista de Patrimoni Mundial
- L'ampliació del port d'**Eivissa**, sense una argumentació clara respecte a la necessitat d'aquesta obra, està a punt d'alterar un dels àmbits menys transformats des dels quals apreciar el casc històric d'aquesta ciutat patrimoni

mundial i que posa en greu perill la consideració de l'element natural del bé catalogat, la prada de posidònia més gran del món.

- A **Barcelona**, i malgrat que s'han plantejat algunes alternatives, crida l'atenció que el traçat del ferrocarril d'alta velocitat hagi de passar en el mateix costat de la fonamentació del temple de la Sagrada Família posant en perill aquesta obra universal i singular.

- La Ciutat vella de **Salamanca**, amb fins nou aparicions en els últims nou anys en les decisions del Comitè de Patrimoni Mundial, per diversos assumptes: pretensió de construir un aparcament subterrani a la plaça dels Bandos o un edifici de nova planta sobre un hort conventual en un entorn de set béns d'interès, a més d'haver suprimit el Pla Especial de Protecció, no haver ampliat la zona protegida, haver realitzat múltiples modificacions puntuals al planejament... és el clar exemple de com les autoritats espanyoles desatenen les contundents decisions del Comitè, les recomanacions dels informes de les missions d'experts i les cartes i documents internacionals que guien en la conservació del patrimoni.

- A **Àvila**, després del mega-edifici construït a la plaça de Santa Teresa, s'ha anteposat a la façana nord de la muralla un Palau de Congressos. Ara es pretén construir un aparcament subterrani al costat d'aquest Palau de Congressos, als peus de la muralla avilesa; i tot això sense un planejament urbanístic de protecció clar i actualitzat.

- **Doñana** és també objecte de discussió en el Comitè de Brasília. Es tracta d'un bé inscrit en la categoria de patrimoni natural que porta molts anys suportant pressions molt potents per part de la indústria, de la mineria i del desenvolupament turístic. El tràfic de petrolers i l'ampliació de les instal·lacions del refinament de petroli a Huelva, al costat de la construcció d'un oleoducte que arribarà a Huelva des d'Extremadura travessant Sierra Morena, suposen l'increment de les tensions sobre aquest espai fràgil i singular.

Altres casos no són objecte de discussió en el Comitè de Brasília, però preocupen profundament els experts en patrimoni. Així:

- Les amenaces que planen sobre el **Camí de Santiago** evidencien un mal enteniment territorial i paisatgístic d'aquest bé: autovies com la de Santiago-Lugo que no respecta convenientment el Camí Francès; la utilització de les velles *corredoiras* del Camí Portuguès com a vies auxiliars per als obres de l'AU (ajuntament de Barro); polígons industrials, com és el d'O Pino; alteracions del traçat històric del Camí; la construcció d'un telefèric al propi Santiago que partiria de la porta del centre històric per on entra el camí; fins i tot la banalització amb equipaments com a barbacoes al peu del Camí

- A **Segòvia**, la legislació urbanística no protegeix adequadament el patrimoni històric de la ciutat i el deixa a l'atzar de l'especulació. La planificació es veu modificada, en funció de diferents interessos, sobretot econòmics, pel mecanisme de les *modificacions puntuals*. Algunes d'aquestes ja han estat declarades il·legals pels tribunals de justícia. L'Ajuntament pretén a més construir un nou aparcament subterrani al passeig d'Isabel II, al costat de la muralla de la ciutat, el que s'ha de sotmetre al coneixement del Comitè del Patrimoni Mundial.

- A **Lleó**, al pas del Camí de Santiago, es produeix la destrucció sistemàtica del casament tradicional de la ciutat antiga i la pretesa instal·lació de "mosques

esculturals", firmades per Eduardo Arroyo, sobre diversos béns monumentals com la Porta del Castell, malgrat la taxativa prohibició legislativa.

Les associacions sotasignants volem recordar que ser en la Llista del Patrimoni Mundial és una responsabilitat; és convertir-se en un referent sobre com s'ha de tutelar i gestionar el Patrimoni Mundial, i no en un reclam turístic, tal com és entès per moltes autoritats espanyoles (sobretot municipals i autonòmiques). Volem cridar l'atenció sobre el fet que l'Estat Espanyol no pot defugir la seva responsabilitat davant d'UNESCO. Encara que no es tinguin les competències, es té la responsabilitat, i l'Estat és el màxim garant de la conservació de tot el patrimoni cultural i natural d'Espanya, per sobre de les comunitats autònomes i ajuntaments. Aquests es vesteixen amb la insígnia del Patrimoni Mundial sense conèixer els documents i cartes que guien en la conservació d'aquest patrimoni. Finalment, també desitgem recordar a l'Estat, que ha d'informar sobre qualsevol projecte d'execució o canvi legal de certa envergadura al Centre de Patrimoni Mundial, tal com assenyala el paràgraf 172 de les Directrius per a l'aplicació de la Convenció del Patrimoni Mundial Cultural i Natural. En cas d'haver-se complimentat aquest tràmit, estem segurs que molts dels problemes que es discuteixen a Brasília, no haurien existit mai.

SIGNEN:

Asociación Galega de Amigos del Camino de Santiago. AGACS
Asociación "Ciudadanos por la Defensa del Patrimonio" de Salamanca
Asociación "Amigos del Patrimonio" de Segovia
Asociación "Decumanum" de León
Federación de Asociaciones por el Patrimonio de Castilla y León
Grup d'Estudis de la Natura- GEN. Eivissa
Institut d'Estudis Eivissencs, Eivissa
Juan Pacheco Tirado, patrimonialista de Ibiza
Manifiesto en contra de la construcción de la Torre Cajasol
Plataforma ciudadana Túmbala contra la torre Cajasol: *Arquitectura y Compromiso Social, Ecologistas en Acción, la Asociación para la Defensa del Patrimonio Histórico-Artístico de Andalucía (ADEPA) y la Asociación de Profesores para la Difusión y Protección del Patrimonio Histórico "Ben Baso", Asociación Demetrios de los Ríos para la Defensa de Patrimonio, Foro Social de Sevilla, Universidad y Compromiso Social, Asociación Histórica Retiro Obrero, Asociación Andaluza de Antropología, Plataforma Ciudadana por los Parques y Jardines de Sevilla, Confederación de Asociaciones Independientes de Sevilla, Amigos de los jardines de la Oliva, Casa de la Paz, Asociación Casa Pumarejo, Plataforma por la Casa de Pumarejo, Comité Pro Parque Educativo Miraflores, Baetica Nostra, Asociación para la Defensa del Territorio del Aljarafe (ADTA)*
SOS Monuments. Barcelona, Red Iberoamericana para la Defensa del Patrimonio Cultural.